

35-60 μ in diameter (c). Het excipulum is naar buiten zeer onregelmatig afgegrensd, met gemakkelijk loslatende celnesten, en het is verantwoordelijk voor het melige of bestoven uiterlijk van het receptaculum. Het was deze laatste laag, die eigenlijk al makroskopisch herkenbaar aan de binnenzijde van de binnenste beker te zien was. Welnu: mikroskopisch onderzoek bevestigde deze eerste indruk en wat op het eerste gezicht twee als kop en schotel op elkaar staande bekerzwammen leken, bleken nu twee met het hymenium naar elkaar toe gerichte, in het centrum met elkaar samenhangende vruchtlichamen te zijn. Bij de onderste beker is het excipulum alleen onderbroken door de korte, steelachtige basis; de bovenste, omgekeerde beker heeft een gewoon doorlopende, melige buitenlaag.

Over het ontstaan van deze afwijking kan ik in de mikroskopische structuur geen duidelijke aanwijzingen vinden. Is het één vruchtlichaam, met een geotropische aanpassing aan omkering van het substraat, naar analogie met wat bij Polyporaceae soms te zien is? Of zijn het toch twee, in een zeer vroeg stadium met elkaar vergroeide apotheciën?

In de literatuur over afwijkingen bij fungi heb ik geen beschrijvingen van vergelijkbare afwijkingen gevonden. Van de verschillende groepen Basidiomyceten zijn wat dat betreft veel meer gegevens bekend. Mogelijk kan de beschrijving van deze vondst een aansporing zijn om ook eens op afwijkende bekerzwammen te gaan letten.

DE WARE COPRINUS PHLYCTIDOSPORUS

J. Geesink

Javastraat 17
Den Helder

Gedurende het Verenigingsweekend van de Nederlandse Mycologische Vereniging in Winterswijk, werd op 30 september 1973 een ekskursie in de buurt van de steengroeve gehouden.

In een ondiepe kuil met veel dode takken, twijgjes en bladeren trof ik vlak bij die groeve een groep Inktzwammetjes aan. Mijn eerste indruk was, dat het *Coprinus lagopus* was, maar ik vertrouw-

de het toch niet. Er waren n.l. wel sterk behaarde paddestoeltjes bij, maar ook een stel, dat kaler en langwerpiger was.

Diezelfde avond nog heb ik ze onder handen genomen en al gauw bleek, dat de kollektie uit twee verschillende soorten bestond, te weten *C. lagopus* Fr. en een andere soort, waarvan het velum uit dunnere hyphen bestond.

De hoedjes van deze soort waren in jonge staat 10-15 mm hoog en 6-8 mm breed en cilindrisch van vorm (dus niet dat eivormige, zoals de meeste *Coprinus*-soorten). De kleur was grijs met een bruin centrum. De oude exemplaren hadden hoedjes tot 22 mm in doorsnede met een opgekrulde rand (fig. 1). Op de hoed zat een wit velum in de vorm van aangedrukte plakjes die moeilijk te verwijderen waren. De witte, onder de loep fijn-vlokkige stelen van de jonge exemplaren waren 30-40 x 2-3 mm en van de oude tot 90x3 mm; de steelbases waren echter niet behaard. De vrije lamellen waren bij de jonge exemplaren grijs met een witte snede. De paddestoelen groeiden in bundels van 3-5 stuks op half-verrotte twijgjes onder bladeren.

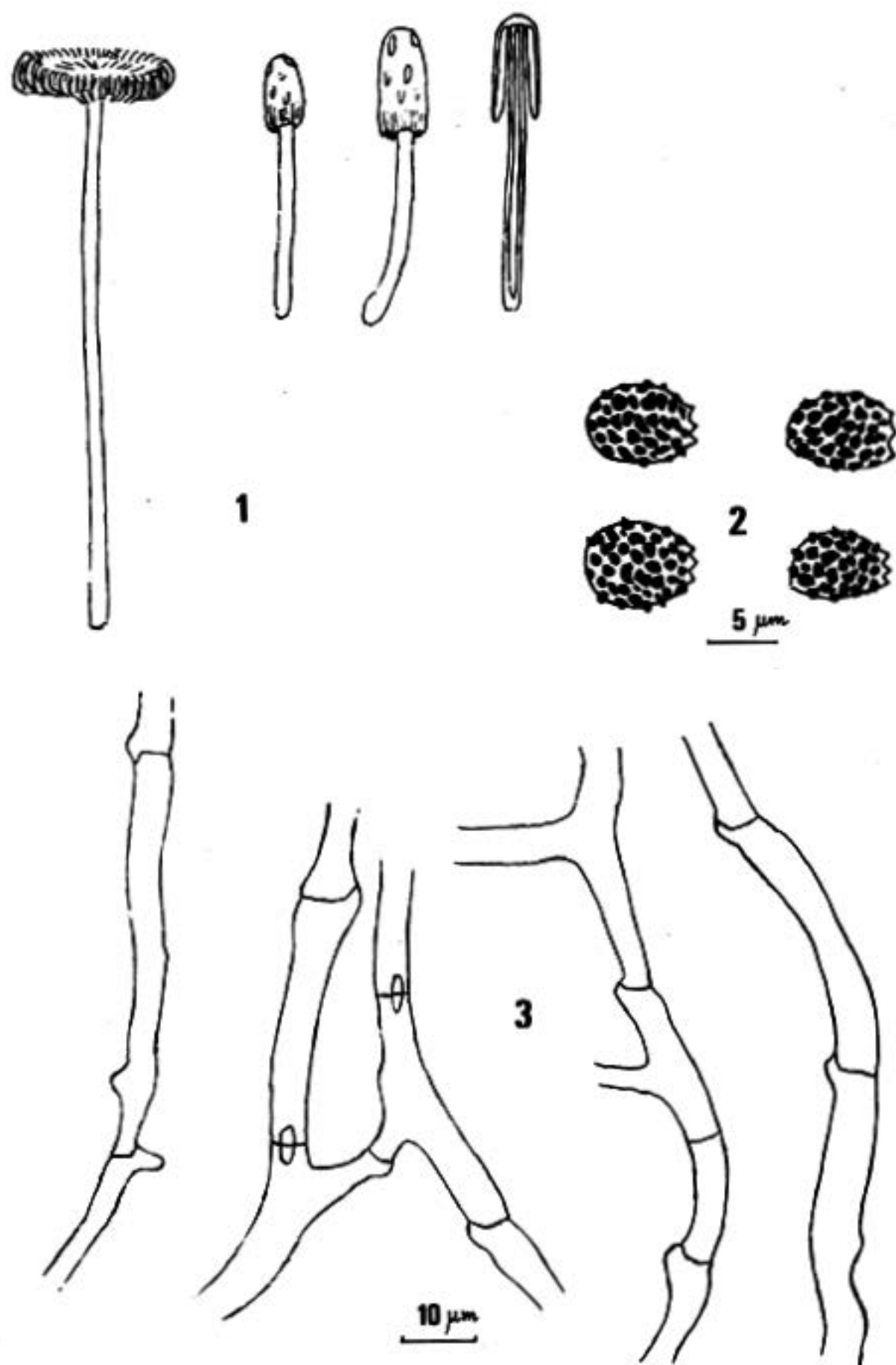
Het velum bestond uit langgerekte cilindrische, dunwandige hyphen van 5-8 μ dik, die over het algemeen evenwijdig gerangschikt waren, vertakkingen vertoonden en gespen bezaten (fig. 2).

De basidiën waren vier-sporig en de sporen donkerbruin, 8-10 x 6-7 μ , dicht bezet met vrij lage wratten. Een eventuele kiemporus en de apiculus waren niet te zien. De wratten aan de afgeknotte top van de sporen waren doorzichtig en puntig (fig. 3).

Omdat ik al eens eerder een *Coprinus* met wrattige sporen uit de groep *Impexi* had gevonden en als *Coprinus phlyctidosporus* Romagn. in Coolia heb gerapporteerd (2: 73-75), dacht ik nu zijn pendant *Coprinus echinosporus* Buller in handen te hebben (3: 388), aangezien de sporen van mijn laatste vondst duidelijk van die van mijn vorige verschilden.

Het lezen van een uitgebreidere beschrijving door Romagnesi (4: 109-112) van *Coprinus echinosporus* deed me echter de schrik om het hart slaan. Want uit vergelijking van mijn twee *Coprinus*-soorten met deze beschrijving en die van *C. phlyctidisporus*, ook van Romagnesi (5: 73-76) bleek, dat de Inktzwam, die ik bij Winterswijk had gevonden, de echte *Coprinus phlyctidosporus* Romagnesi moest zijn en dat die uit Robbenoord nu weer een probleem was geworden.

De sporen van de Winterswijkse vondst komen grotendeels met Romagnesi's beschrijving overeen (5: 74), n.l. duidelijk trunkaat, een niet zichtbare kiemporus met daaromheen puntige, ongekleurde wratten en een nauwelijks waar te nemen apiculus. De "plage", die hij waarnam, heb ik echter niet kunnen vinden. Ik geloof, dat gezichtsbedrog Romagnesi hier parten speelde, want de oliedruppel in de spore geeft, als men het mikroskoop op die druppel scherp

Coprinus phlyctidosporus

stelt, een zodanig lichtbrekend effect, dat de kleur van de wratten daarboven lichter schijnt. Ligt de oliedruppel nu in de buurt van de apiculus, dan ziet men schijnbaar een kale, begrensde plek op die plaats.

De Heer Kits van Waveren zond mij, op mijn verzoek, enig materiaal van zijn in Coolia 16: 110 vermelde kollektie van *C. phlyctidosporus* ter vergelijking. De sporen waren volkomen gelijk aan die van de Winterswijkse vondst; ook hier was geen "plage" te bekennen.

De sporen van de vondst in Robbenoord leken op het eerste gezicht veel op Romagnesi's afbeelding van de sporen van *C. phlyctidosporus* in de "Flore". Wel waren de sporematen belangrijk groter dan voor laatstgenoemde soort wordt opgegeven, maar de basidiën bleken twee-sporig te zijn, hetgeen de Heer Bas tot de veronderstelling bracht, dat we met een twee-sporige vorm van *C. phlyctidosporus* te maken hadden. De sporen van het "echte" *C. phlyctidosporus*-materiaal uit Winterswijk zijn echter niet alleen kleiner, de spore-ornamentatie steekt bovendien zeer sterk af tegen de lichtere sporewand, hetgeen bij het materiaal uit Robbenoord juist niet het geval is. Er is bij nader inzien dus weinig reden om deze twee vondsten als vormen van één soort te beschouwen.

Bovendien meldt dr. R.F.O. Kemp te Edinburgh, met wie ik over deze zaak contact opnam, dat uit zijn proeven met reinkultures is gebleken, dat twee- en vier-sporige *Coprini* altijd verschillende soorten waren. Volgens hem is de Inktzwam uit Robbenoord een nieuwe soort.

Over die uit Winterswijk kon hij geen zekerheid geven, omdat hij op dit moment geen vergelijkingsmateriaal van *C. phlyctidosporus* beschikbaar had. Hij schreef mij, dat zijns inziens alleen proeven met reinkultures zekerheid verschaffen bij het vaststellen of twee vormen tot één soort behoren of niet.

Voor de Heer Bas en mij is het nu wel zeer waarschijnlijk, dat de Winterswijkse Inktzwam de ware *Coprinus phlyctidosporus* is.

Voor de vondst uit Robbenoord komen volgens de Flore *C. echinosporus* Buller en *C. insignis* Peck in aanmerking.

De beschrijving, die Romagnesi (4: 109-112) van *C. echinosporus* Buller geeft, verschilt zoveel van de oorspronkelijke van Buller (1: 363), dat wij geloven, dat Romagnesi zich hier heeft vergist. Maar wat heeft hij dan wel te pakken gehad? Volgens dr. Kemp is geen van mijn hierboven besproken vondsten *C. insignis* Peck (= *C. alopecia* Lasch, ex Fr volgens Moser). Deze soort is ook veel groter (3: 390-391).

Het leek mij verstandig, om zo kort mogelijk na het vinden van de ware *C. phlyctidosporus* deze rektifikatie te plaatsen en maar niet meer op bericht uit Edinburgh te wachten.

Literatuur:

1. Buller, A.H.R. (1920). Three new British Coprini.- Transactions of the British Mycological Society 6: 363-365.
2. Geesink, J. (1973). Nog een primeur voor Nederland. - Coolia 16: 73-75.
3. Kühner, R. & Romagnesi, H. (1953). Flore analytique des Champignons supérieurs. Paris.
4. Romagnesi, H. (1941). Etudes de quelques Coprins. - Revue de Mycologie 6: 108-127.
5. Romagnesi, H. (1945). Etudes de quelques Coprins (2e Série). - Revue de Mycologie 10: 73-89.

HERICIUM ERINACEUS TE ST. KRUIS-BRUGGE.

J. Rammeloo

Ledeganckstraat, 35
Gent, België

Naar aanleiding van het artikel van G. Van den Ende in het vorige nummer van Coolia, waarin om vindplaatsen van *H. erinaceus* gevraagd wordt, willen we graag het jarenlange voorkomen van deze soort te St. Kruis (Brugge) een 11-tal km. van de Nederlands-Belgische grens signaleren.

De zeer forse vruchtlichamen komen voor op een oude beuk, die deel uitmaakt van de kleine beukenlaan, die naar de omheiningegracht van de kasteelboerderij van St. Kruis loopt. Op een hoogte van 5 à 6 m vertoont de boom een lange spleetvormige opening waarin een vrij groot aantal (5 à 6) grote "hoeden" (25 cm hoog, 14 cm dik, 23 cm breed) boven elkaar voorkomen. De vruchtlichamen werden het eerst in het najaar 1969 waargenomen en komen sedertdien telkenjare terug.

Volgens de bewoners van de kasteelboerderij zaten ze reeds verschillende jaren "geplaagd" met de vruchtlichamen, die ze elk jaar verwijderden.

=====